

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Telemark
FYLKESKOMMUNE

Fyresdal kommune

Kviteseid kommune

Nissedal kommune

Seljord

Tokke

VINJE

Bygdevekstavgift

mellom

**Staten v/Kommunal- og distriktsdepartementet,
Telemark fylkeskommune**

og kommunane

**Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og
Vinje ved Vest-Telemarkrådet**

2025-2028

1. Bakgrunn

Målet med bygdevekstavtalar er å bidra til busetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsretta næringsutvikling i dei minst sentrale delane av Distrikts-Noreg. Målgruppa for ordninga er dei minst sentrale distriktskommunane. Departementet har oppfordra til samarbeid mellom kommunar.

Fem pilotområde blei hausten 2022 etter søknad valt ut til å prøve ut bygdevekstavtalar som nytt distriktpolitisk verkemiddel. Vinteren 2024 blei fem nye pilotområde valt ut til å prøve ut bygdevekstavtaler som nytt distriktpolitisk verkemiddel. Det er i dag totalt ti bygdevekstpilotar spreidd over heile landet.

Avtalene skal i hovudsak gi rammer for relevante samarbeidspartnarar til å utforske behov og handlingsrom for nye løysingar som kan kome fleire distriktskommunar til gode. Gjennom førebuande arbeid med bygdevekstavtala er det identifisert ulike innsatsområde som representerer særlege utfordringar i området. Desse er gjengitt som delmål under kap. 6 i avtalen. Staten ser behov for å støtte opp under arbeidet med bygdevekstavtalene, og skal gjennom eit samarbeid med kommunane og andre partar utforske lokalt tilpassa løysingar til desse utfordringane.

2. Hovudpartar i avtala

Hovudpartar i denne avtala er:

- Fyresdal kommune
- Kviteseid kommune
- Nissedal kommune
- Seljord kommune
- Tokke kommune
- Vinje kommune
- Telemark fylkeskommune
- Kommunal- og distriktsdepartementet er koordinerande hovudpart på vegne av staten, og andre departement, og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark

Avtalekommunane forpliktar seg som hovudpartar i avtala til å prioritere innsats mellom delmåla i samarbeid med fylkeskommunen og staten som hovudpartar for avtalen, og i tillegg utforme handlingsplan med konkrete tiltak i samarbeid med aktørar namngjevne som samarbeidspartnarar under kvart delmål i avtalen.

Avtalekommunane skal fordele midlar frå tilskotsordninga for bygdevekstavtaler og eigne ressursar, mellom delmåla i handlingsplanen.

Avtalekommunane forpliktar seg til å vidareføre, følgje opp og bygge opp under etablerte samarbeid seg imellom og vurdere ytterlegare samarbeid, som samarbeid om velferdsproduksjon og andre kommunale oppgåver.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) forpliktar seg som hovudpart i avtalen til å bidra med fagleg rådgjeving, evaluering og erfaringsdeling i prosessen, ha dialog om spørsmål som angår KDD og å godkjenne årlege handlingsplanar som følgjer opp delmåla og som samarbeidspartane er einige om, som grunnlag for statleg tilskot. KDD forpliktar seg til å koordinere dialog mellom pilotane og aktuelle departement. KDD forpliktar seg til å samarbeide med aktuelle departement om å legge til rette for dialog mellom pilotane og aktuelle underliggjande etatar.

Telemark fylkeskommune skal som hovudpart vurdere oppfølging av bygdevekstavtalen i samanheng med prioriteringar i regional planstrategi og anna distriktsretta innsats i fylket og årlege budsjettprioriteringar. Som ein del av dette skal fylkeskommunen samarbeide med piloten om prioritering av innsats mellom delmåla i avtala. Fylkeskommunen skal vidare støtte avtalekommunane i utforminga og oppfølginga av avtala og handlingsplanen, gje fagleg rettleiing og samarbeide med avtalekommunane om gjennomføring av delmåla i avtala der fylkeskommunen inngår i samarbeidet.

3. Andre aktørar med særlege rollar i avtala

Gjennom arbeidet har det blitt gjeve særskilde oppdrag til andre aktørar for å støtte opp under arbeidet med avtalen.

Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark skal legge til rette for dialog mellom statlege etatar og avtalekommunane for dei tema som staten har inngått avtale om. Statsforvaltaren skal ha sjølvstendig dialog med pilotane og fylkeskommunen, om utviklingsarbeidet og handlingsrom undervegs. Dette inneber aktivt å utforske samarbeidsformer og ha tidleg dialog med kommunane i aktuelle prosessar. Som namngjeven samarbeidspart i avtala skal statsforvaltaren støtte avtalekommunane i tråd med anna ansvar og innsats.

Distriktssenteret skal støtte KDD, statsforvaltarane, fylkeskommunane og pilotane i arbeidet. Distriktssenteret har ei særleg viktig oppgåve i å legge til rette for eit felles prosjektleiar-nettverk mellom pilotkommunane, og dei skal også legge til rette for erfaringsdeling mellom pulje 1 og pulje 2. I tillegg skal Distriktssenteret på eige initiativ dele kunnskap med pilotane, innanfor sine fagområde, der dei vurderer det er behov. Distriktssenteret skal delta i ei ressursgruppe for begge puljene der fylkeskommunar og statsforvaltarar deltek.

Husbanken skal, som samarbeidspart i avtalene, støtte kommunene med kapasitet og kompetanse på bustadtematikk og bidra i handlingsplanarbeidet, med dette understøtte utforsking av samarbeidsformer og verkemiddel innanfor Husbanken sitt mandat.

Andre samarbeidspartar og deira rolle og plikter er presisert under kvart delmål og i handlingsplan.

4. Føremålet og omfanget av avtala

Formålet med denne avtalen er å sikre at hovudpartar i avtalen (sjå punkt 2) forpliktar seg til å samarbeide omkring felles delmål og problemstillingar (sjå punkt 6). Avtala skal bygge opp under faste samarbeidsstrukturar, legge til rette for dialog mellom partane og bidra til betre samanhengar mellom politikkområde, forvaltningsnivå og sektorar.

Partane skal gjennom avtalen bidra til å nå piloten sine mål om busetjing, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsretta næringsutvikling i kommunane Fyresdal, Kviteseid, Nissedal, Seljord, Tokke og Vinje. Partane skal fokusere på innsats som kan gjere det meir attraktivt å bu og arbeide i kommunane og slik bidra til auka tilflytting og redusert fråflytting. Partane skal i oppfølging av avtala samarbeide om å utvikle og teste ny distriktpolitikk som kan ha overføringsverdi til andre distriktskommunar og mobilisere til auka utnytting av eksisterande ordningar. Avtala skal også bidra til å teste ut nye samarbeidsformer, på tvers av kommunar og forvaltningsnivå.

Avtala skal gje rammer for samarbeid mellom partane, avklare forventningar og vere føreseieleg om korleis samarbeidet skal skje. Utover dette vil forpliktingane beskrivast nærare i handlingsplan for oppfølging av avtalene, styringsbrev, budsjettbehandling mv.

Denne avtala om samarbeid skal bidra til:

- å klargjere viktige prinsipp og gjensidige krav og forventningar
- å sikre kontinuitet og vere føreseieleg for partane
- forståing og respekt for kvarandre sine synspunkt og arbeidsmåtar
- å realisere piloten sine mål om busetjing, framtidsretta næringsutvikling og tilgang på kompetent arbeidskraft i avtalekommunane.

Eventuell usemje skal søkast løyst gjennom dialog.

Avtala skal gjelde frå ho er formelt godkjent av alle hovudpartar og fram til 31. desember 2028. Ved avtaleslutt skal det vurderast om og i kva grad partane har levert på sine forpliktingar, slik dei er definert i avtala. Ved vurdering av måloppnåing skal resultat frå arbeidet sjåast i samanheng med annan innsats som treffer avtalekommunane i same periode.

Tilskotsordninga for utprøving av bygdevekstavtaler skal understøtte piloten sitt arbeid i prosessen. Handlingsplanen dannar grunnlag for finansiering av oppfølging av avtala, med atterhald om Stortinget sitt årlege budsjettvedtak. Ytterlegare finansiering skal avklarast gjennom ordinære budsjettprosessar og synleggjerast i årleg oppdatering av handlingsplan for oppfølging av avtala. Samarbeidspartane bør elles bruke oppfølging av avtala til å mobilisere til bruk av eksisterande ordningar.

5. Forankring

Piloten har stått fritt til å prioritere innsatsområde i samsvar med lokale moglegheiter og utfordringar.

Avtalen sitt innhald er forankra i politiske vedtak i alle avtalekommunane og i samfunnsdelen til kommuneplanane og i planstrategiar. Avtala er også forankra i Vest-Telemark interkommunalt politisk råd. Innhaldet i avtala skal vidare forankrast i arbeidet med eventuelle nye samfunnsplanar.

Telemark fylkeskommune (TFK) gjorde vedtak i fylkestinget 23. oktober 2024 om å stille seg bak arbeidet med bygdevekstavtale for Vest-Telemark, og Telemark fylkeskommune går inn som hovudpart.

Frå staten si side er innhaldet i avtala forankra i regjeringsvedtak og i Meld. St. 27 (2022–2023) *Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida* og andre aktuelle styrings- og avgjerdokument. Ved inngåing av avtale, vil avtala bli handsama i regjering.

6. Delmål, samarbeidspartar og ansvar

Måla i bygdevekstavtala fordrar koordinert innsats frå fleire sektorar. På nokre område er det primært aktuelt med eit pilot-stat-samarbeid, på andre er det aktuelt å samarbeide med fleire aktørar. Desse er namngjevne som samarbeidspartar under. I slike høve pliktar også desse aktørane seg gjennom avtala, til å samarbeide om å finne moglege løysingar. Partane vert oppmoda til å nytte relevant forskning og rapportar som ein del av arbeidet. For kvart delmål skal partane bli einige om konkrete tiltak i årlege handlingsplanar og bli einige om å invitere andre aktørar inn i arbeidet.

Arbeidet skal konkretiserast i samanheng med anna innsats i avtalekommunane, og samordne innsats i den grad det er formålstenleg. Ved avtaleslutt skal pilotane rapportere på måloppnåing for dei enkelte delmåla. Partane under det enkelte delmål skal bli einige om hensiktsmessige måtar å vurdere måloppnåing som ein del av arbeidet med handlingsplanane.

6.1 Delmål 1 Fleire eigna bustader i Vest-Telemark

Samarbeidspartar under dette delmålet omfattar avtalekommunane, Husbanken, Telemark fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark. Samarbeidspartane forpliktar seg til å samarbeide om å utvikle ein handlingsplan for berekraftig bustadutvikling i avtalekommunane, og bidra til gjennomføring av handlingsplanen. Partane kan bli samde om å invitere andre aktørar inn i arbeidet, slik som Distriktssenteret, Fortidsminneforeninga/Ljos i gamle hus, lokale bankar, utbyggjarar, entreprenørar og investorar, med fleire.

Partane skal utforske moglegheiter for auka bygging av nye bustadhus i regionen. Dei skal vidare utforske moglegheiter for oppgradering av eksisterande bustadmasse, og ta i bruk verkemiddel som bidreg til fleire eigna bustader i kommunane som bygger opp under gode bustadmiljø og stadkvalitetar. Partane kan samarbeide med private aktørar for å styrke

heilskapleg bustadplanlegging i kommunane. Det å kunne utforme eit berekraftig bu-konsept for distrikta og sjå korleis ein kan nytte ulike verkemiddel på ein god måte for distriktskommunane vil vere ein del av arbeidet.

Partane vil under dette delmålet, med utgangspunkt i Bustadmeldinga (Meld. St. 13 (2023-2024)), undersøkje moglege tiltak beskrive i meldinga. Partane skal òg utforske kva som skaper bu- og bli-lyst og korleis ein kan skape eit meir variert og attraktivt bustadtilbod.

Avtalekommunane vil vurdere å teste ut momskompensasjon på bygging av nye bustadhus i regionen og om dette kan vere med på å redusere den økonomiske risikoen for bustadbygging i distrikta. Forholdet til statsstøtteregulverket må vurderast som ein del av arbeidet.

6.2 Delmål 2 Korleis få fleire arbeidsplassar i privat sektor

Samarbeidspartar under dette delmålet omfattar avtalekommunane, Innovasjon Norge, Telemark fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark. Samarbeidspartane forpliktar seg til å utvikle ein handlingsplan for å styrke samarbeidet med avtalekommunane som nærings- og samfunnsutviklarar. Gjennom bygdevekstavgifta er målet å auke talet på berekraftige og innovative arbeidsplassar i privat sektor og gjennomføre tiltaka i handlingsplanen.

Partane kan bli enige om å invitere andre aktørar inn i arbeidet, slik som Telemark næringshage, Distriktsenteret, lokalt næringsliv, næringslag, bankar, NHO, LO, KS, Telemarksforsking, verkemiddelapparatet mv.

Partane forpliktar seg til å arbeide for å gjere kommunane betre i stand til å fylle rolla som førstelinje for næringsutvikling og sjå rolla i samanheng med kommunen si rolle som forvaltar, tenesteprodusent og entreprenør. Partane forpliktar seg vidare til å mobilisere til auka utnytting av næringsretta verkemiddel i regionen. Partane vil dra synergjar på eksisterande arbeid slik som Rogalandsmodellen Skape og Innovasjon Norges «Ei dør inn».

Partane skal utforske moglegheitene for å etablere nettverk innan nokre utvalde næringar i Vest-Telemark. Det grønne skiftet vil gi opphav til ei rekkje næringsmoglegheiter. Partane vil utforske kva grønne næringsmoglegheiter som er mest lovande for Vest-Telemark, gitt dei ressursane og føresetnadene regionen har, til dømes god tilgang på fornybar energi og store skogs- og bioressursar. Det inneber også kva moglegheiter industriell symbiose gir. Innsats og tiltak som påverkar arealbruk skal skje innanfor rammene av dei statlege planretningslinjene for arealbruk og mobilitet.

6.3 Delmål 3 Meir kompetanse innan helse og oppvekst

Samarbeidsparter under dette delmålet omfattar avtalekommunane, Universitetet i Sørøst-Noreg, Nav Vest-Telemark, KS, Nissedal studiesenter, Telemark fylkeskommune og Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark. Samarbeidspartane forpliktar seg til å utarbeide ein handlingsplan for å auke tilgangen på relevant arbeidskraft innanfor helse og oppvekst i avtalekommunane og bidra til gjennomføring av handlingsplanen.

Partane kan bli einige om å invitere andre aktørar inn i arbeidet, slik som vidaregåande skular, Sykehuset Telemark HF, samhandlingskoordinator for Vest-Telemark, Forum for utdanning i Vest-Telemark, Utviklingssenter for sjukeheim og heimetenester, Helsedirektoratet, Direktoratet for høgare utdanning, Kompetansebyggeren, Opplæringskontoret i offentlig sektor, fagorganisasjonar, Senter for omsorgsforskning, Distriktssenteret m.v.

Partane forpliktar seg til å samarbeide om å identifisere, dele og byggje kunnskap om lokale kompetansebehov innan helse- og oppvekstsektoren på kort og lang sikt. Partane skal kartleggje kva som fremjar og hemmar rekruttering til sektoren. Vidare ynskjer piloten å prøve ut ordningar som legg til rette for meir kompetanse innan sektorane i avtalekommunane.

Partane skal identifisere grupper i arbeidskraftreserven som ynskjer å jobbe innan helse og oppvekst, og vurdere tiltak som kan bidra til å rekruttere desse til sektoren. Partane skal gå i dialog om kompetanse- og tenesteutviklingstilskotet og undersøkje korleis dette kan nyttast på best mogleg måte av avtalekommunane.

Partane skal undersøke korleis dei kan utvikle seniorpolitikken med sikte på å ta vare på dei tilsette innan helse- og oppvekstsektoren, og legge til rette for å behalde kompetanse og kontinuitet i tenestene.

Partane skal kartlegge interessa for utdanning innan helsefag og oppvekstfag, både på fagarbeidarnivå, høgare yrkesfagleg utdanning og høgare utdanning. Vidare skal partane vurdere hensiktsmessige tiltak og modellar som kan bidra til å auke tilgang til og bruk av fleksible og desentraliserte utdanningar på alle nivå i utdanningsløpet i avtalekommunane.

Avtalekommunane skal gå i dialog med USN (Universitetet i Sørøst-Noreg) for å undersøke moglegheita til å teste ut nye inngangar til fleire praksisplassar innanfor helse og oppvekst, og å utvikle Vest-Telemark til å bli ein god region å ha praksis i. Praksis-koordinator i kommunane skal vurderast som ein del av arbeidet.

Avtalekommunane vil vurdere å opprette ei mentorordning for nytilsette for å gjere dei trygge i jobbane sine.

Basert på kunnskap frå arbeidet, skal partane utforske handlingsrommet i lover og regelverk, og vurdere forslag til endringar for å redusere eller fjerne hindringar for rekruttering til sektorane.

7 Overordna oppfølging av avtalen

Avtala skal følgjast opp av ein handlingsplan som skal reviderast årleg. Avtalekommunane har ansvar for å utforme handlingsplanen i samarbeid med namngjevne samarbeidspartnarar (jf. rammene for løyvinga, formidla i brev frå KDD i desember 2024). Roller og ansvar vil bli beskrive nærare i handlingsplan for oppfølging av avtala. Sjå elles omtale av forpliktingar under punkt 2. hovudpartar i avtala.

KDD vil årleg invitere hovudpartane til politisk dialog om framdrift og status i avtalene. Her vil det bli lagt til rette for dialog med andre departement om saker til politisk vurdering.

Avtalekommunane forpliktar seg til politisk handsaming av status i arbeidet i forkant av dei politiske dialogmøta.

KDD vil saman med partane bli einige om ein felles evalueringsstrategi med rom for tilpassing til kvar avtale. KDD vil i tillegg utarbeide eit felles evalueringsdesign som også er tilpassa den enkelte avtale. Designet skal utarbeidast i lys av konkretiseringar i handlingsplanarbeidet. Partane kan vidare einast om rapporteringar og evaluering etter behov.

Avtala er signert av

Avtalepart	Dato for politisk vedtak
Fyresdal kommune	
Kviteseid kommune	
Nissedal kommune	
Seljord kommune	
Tokke kommune	
Vinje kommune	
Kommunal- og distriktsdepartementet	
Telemark fylkeskommune	

for staten v/Kommunal- og
distriktsdepartementet

for Telemark fylkeskommune

for Fyresdal kommune

for Kviteseid kommune

for Nissedal kommune

for Seljord kommune

for Tokke kommune

for Vinje kommune